

DIMENSIUNI ALE PARALIMBAJULUI ÎN DISCURSUL ISTORIEI VERBALE

Dr. Ion XENOFONTOV,
Secretar științific, Instituția Publică
„Enciclopedia Moldovei”

PARALANGUAGE DIMENSIONS WITHIN THE ORATION OF ORAL HISTORY

Through the “memory industry” drawn out from the “great” and “small” history, the oral history generates innovational tendencies in human communication and cognition. Oral history investigations are based on the evidence of the past that were vocally rendered from a generation to another. An incursion of the oral history workshop identifies the existence of congruence between the approached subject and the way it is presented.

Istoria verbală (orală), prin „industria memoriei” extrasă de la actorii „istoriei mari” și „istoriei mici”, creează fluxuri inovaționale în comunicarea și cunoașterea omului. Investigațiile de istorie verbală se bazează pe mărturiile din trecut, transmise prin viu grai de la o generație la alta. Cu alte cuvinte, există o istorie scrisă și o istorie vie care se perpetuează și se reînnoiește de-a lungul timpului prin intermediul memoriei¹.

Narațiunile de istorie verbală, în esență subiective, tind la „reconstrucția” trecutului cu aluviuni acumulate în plan biologic din contextul socioistoric. Mărturia/relatarea constituie o dezvoltare provocată a trecutului prin implicarea individuală în descifrarea unor evenimente desfășurate, la care acesta a luat parte în mod direct sau indirect².

O incursiune în „atelierul” de creație al exegeților de istorie verbală identifică congruența dintre subiectul abordat și forma de prezentare a acestuia.

Elaborarea și editarea discursului de istorie verbală reclamă imperios din partea autorului o serie de abilități profesionale, etice, morale etc., toate încărcate de un înalt spirit civic și inovator, care generează o apropiere/respingere directă/indirectă față de subiectele, fenomenele, aspectele tratate și capacitatea de a crea „punți” de legătură cu purtătorii de informație. Demersul istoriei verbale poartă,

indubitabil, efigia autorului; o simplă lecturare a textului (intertextului) ne dezvăluie nu doar concepțiile profesionale ale creatorului, ci și cele ce țin de interesele sale din viața cotidiană. Totodată, și cititorul, consumator de referințe complexe asupra unor elemente cognitive, poate să-și expună propriul punct de vedere asupra temelor abordate. Aspirația de a cunoaște este proprie individului (indiferent de poziția acestuia în transmiterea și perceperea informației). Astfel spus este o cerință obiectivă. Universul cunoașterii îl reprezintă realitatea obiectivă și subiectivă, infinită prin timp și spațiu ca aspecte de referință; de aici rezultă infinitatea cunoașterii prin dihotomia subiectiv-obiectiv. În acest perimetru, istoria verbală, ca *istorie subiectivă*, este marcată de un triplu subiectivism: cel enunțat de *actant* (martorul intervievat), cel expus de către *autor* – ca intermediar și arhitect al informației – și cel al *cititorului* (consumatorului).

În procesul de transmitere a mesajului, martorul evenimentului, fiind implicat emoțional în descifrarea fenomenelor trăite și relatate, va cădea în abisul propriilor imagini cu impact direct în descifrarea evenimentialului în care el a jucat/joacă un anumit rol. De aici și conturarea narațiunii. Or, reflecțiile nesemnificative fie că vor fi eludate, fie că vor fi abordate tangențial, ele ocupând un loc insignifiant în economia relațiilor. Atent la crearea unui univers informațional complet, autorul va sesiza cele două nivele ale informațiilor: unul extins (important din perspectiva naratorului, centrat pe tratarea amănunțită a subiectului) și altul restrâns (nesemnificativ din punctul de vedere al martorului). Pentru a crea o imagine de ansamblu a limbajului ca instrument al relatării, autorul va identifica, descifra și explica segregarea acestor comunicări în actul narativ, în *comunicare majoră* și *comunicare minoră*, asamblată de vorbitor în judecăți, critici, aserțiuni etc.

În întreținerea comunicării verbale se formează, conform experților, triunghiul: „ceea ce spui” (10%), „cum spui” (40%) și „nonverbalul” (50%)³. Un loc important între acestea o are metacomunicarea la nivelul relațiilor interpersonale, exprimată prin asocierea specifică umană a capacității cognitive și a motivelor acestora cu intersubiectivitatea creată de limbă⁴.

Eliberarea de subiectivism, reclamată ca impediment în relevanța științifică a lucrării, nu este impasibilă în actul de creație al istoriei verbale. În esență, intertextul de istorie verbală este unul profund socializat, implică conexiunea cu martorii

¹ Ticu Constantin, *Acuratețea în memoria autobiografică*, în *AIO – Anuarul Institutului de Istorie Orală*, VI, 2005, p. 19; Doru Radosav, *Memorie și eveniment. Câteva considerații*, în *AIO – Anuarul Institutului de Istorie Orală*, VIII, 2007, p. 30.

² Regenia Gagner, *Subjectivities. A History of Self-Representation in Britain, 1832–1920*, New York, Oxford, 1991, pp. 8-14.

³ Simona Iovanut, *Comunicarea. Curs de specializare pentru lucrătorii sociali în mediul rural*, Editura Waldpress, 2001, p. 5.

⁴ Eugenia Bogatu, *Ipostaze ale comunicării eficiente la nivelul discursului filosofic. Autoreferatul tezei de doctor în filosofie* / Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2005, p. 11.

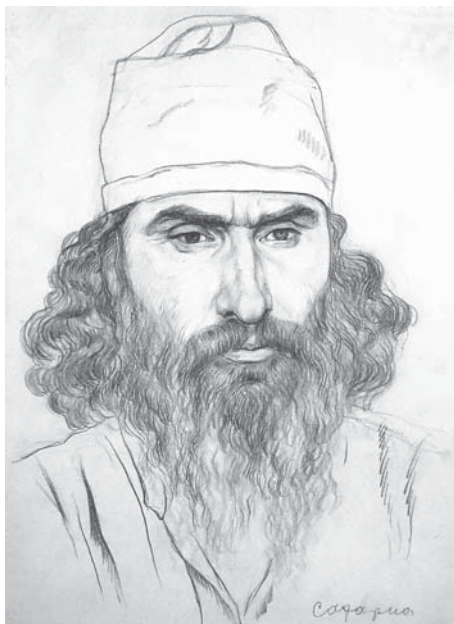
evenimentului, care și-au creat o anumită optică asupra universului, având propriile valori și idealuri sociale, aspect care poate influența *volens-nolens* traiectoria produsului final al actului de creație. Din acest punct de vedere, se transgresează idealul enunțat încă de Max Weber (1864–1920) referitor la necesitatea separării științei de valori, inclusiv a celei sociale, deoarece știința poate fi autentică doar în contextul în care este liberă și indiferentă față de pasiuni, tendințe, valori, credințe etc.⁵

Ca și în cazul elaborării și recepționării mesajelor subiectiv-volitiv și a planurilor obiectiv-materiale ale experților și judecătorilor⁶, sunt de reținut și percepțiile diferite în construcția demersului istoriei orale vizavi de *abordările martorului și recepționarea informației* de către autor. În cazul martorului, relatarea este consecința acțiunii preponderente a elementelor subiective, generate de acțiunile subiectiv-volitiv, adevăr, dreptate, morală, echitate, etică etc. Recepționarea informației de către autor este determinată de axiomele și teoriile științifice aplicate, de abilitățile de aplicare a metodelor gnoseologice, de concluziile formulate în urma deducțiilor bazate pe legități științifice, pe experiența vieții etc.

Formularea enunțurilor de către martori, bazate pe convingerile intime ale acestora, sunt sprijinite pe exprimarea anumitor fapte ale realității obiective, pe factori externi, rapoarte mutuale. Din această perspectivă, „nu trebuie să se considere că

⁵ Gheorghe Bobână, *Aspecte etico-valorice ale raportului știință-societate*, în *Revista de filozofie, sociologie și științe politice*, 2010, nr. 1, Chișinău, 2010, p. 10.

⁶ Ovidiu Necuțescu, *Obiectivitate și subiectivism în expertiza criminalistică. Teză de doctor în drept / Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău, 2009, p. 120.*

**Pavel Șilingovski. Saharna. Călugăr. 1910.
Creion pe hârtie**

convingerea intimă reprezintă doar un domeniu strict subiectiv, liber de orice control și care nu presupune în sine nimic obiectiv”⁷.

La interlocutor ne interesează nu atât ceea ce spune acesta despre realitate, ci modul în care o spune, dimensiune care formează „locul de sinteză al universului și al particularului”⁸.

Autorul, recepționând informația, o va decodifica, filtra și interpreta, ținând cont, totodată, de realizările actuale din teoria comunicării, care apreciază lumea din perimetrul semnelor, identificând că totul este semn și că semnele au sau pot avea multiple semnificații. Nivelurile discursivității includ *sintaxa* – studiul relațiilor dintre semne, *semantica* – cercetarea relațiilor dintre semne și semnificațiile lor, *pragmatica* – investigația relațiilor dintre semne și oameni, analiza modalităților în care oamenii utilizează semnele⁹.

Prin elaborarea discursului de istorie verbală se formează un *cerc al comunicării*, epicentrul căruia este focalizat în operă. Opera este estrada comunicării științifice care nu numai că reflectă nivelul de cunoaștere/percepere a temei abordate, ci și marchează mentalitatea individuală și cea colectivă, direcționată spre *actul cunoașterii*, ca *formă* subiectivă, dar ca *fond* obiectivă (realizat prin metode științifice). Comunicarea științifică generează teorii, paradigme, transgresează frontierele domeniilor științei, asigură diseminarea informațiilor etc. P. Ramsden estima: „Putem afirma că în mediul academic cercetarea devine o *lucrare* doar atunci când se materializează în formă convențională și fizică într-o lucrare publicată sau într-un echivalent al acesteia, dar procesul fundamental social al științei este comunicarea și schimbul rezultatelor de cercetare”¹⁰.

Actualmente, în cadrul comunității științifice mondiale se vorbește tot mai intens despre necesitatea de a forma *comunicări profesionale* – nivel de comunicare academică din domeniul profesional ce indică maturitatea științei respective¹¹. Demersul istoriei verbale, prin asumarea unei metodologii complexe, prin crearea unui *cluster științifico-informațional* (înglobat în structuri instituționale din diverse țări și prin punerea promptă în circuitul științific a informațiilor din domeniu) și prin capacitățile resurselor umane cu nivel înalt de pregătire în domeniu (personalități de referință) formează premise incomensurabile ale comunicării profesionale.

⁷ A. Șleahov, *Issledovania i gnoseologiceskaia karakteristika vâvodov experta kriminalistiki*, în *Trudî VNIISE*, Moskva, 1972, Vâp. 4, pp. 92-95.

⁸ Eugenia Bogatu, *op. cit.*, p. 4.

⁹ *Ibidem*, pp. 4, 11

¹⁰ P. Ramsden, *Describing and explaining research productivity*, în *Higher Education*, 1994, nr. 28, pp. 207-226.

¹¹ Vezi Nelly Țurcan, *Revistele biblioteconomice din Moldova ca mijloc de comunicare științifică*, în *BiblioPolis*, nr. 1 (33), 2010, p. 14.